

Izvērtējums

par romu mediatoru veikto darbu un tā rezultātiem

2018.gada 15.maijā

*Izvērtējumā ir izmantoti fotoattēli, ko snieguši romu mediatori par sava darba nodrošināšanu

Materiāls ir sagatavots saskaņā ar 2018.gada 23.februāra autorlīguma nr.2.5.-13-12 „Par par romu mediatoru darbības mentoringa materiālu izstrādi un mentoringa nodrošināšanu, romu mediatoru darbības rezultātu izvērtējumu un pieredzes apmaiņas semināra programmas izstrādi un novadīšanu” 1.2.6.punktu, projekta „Latvijas reformu platforma II: dialogs, līdzdalība un savstarpējā mācīšanās” ietvaros.

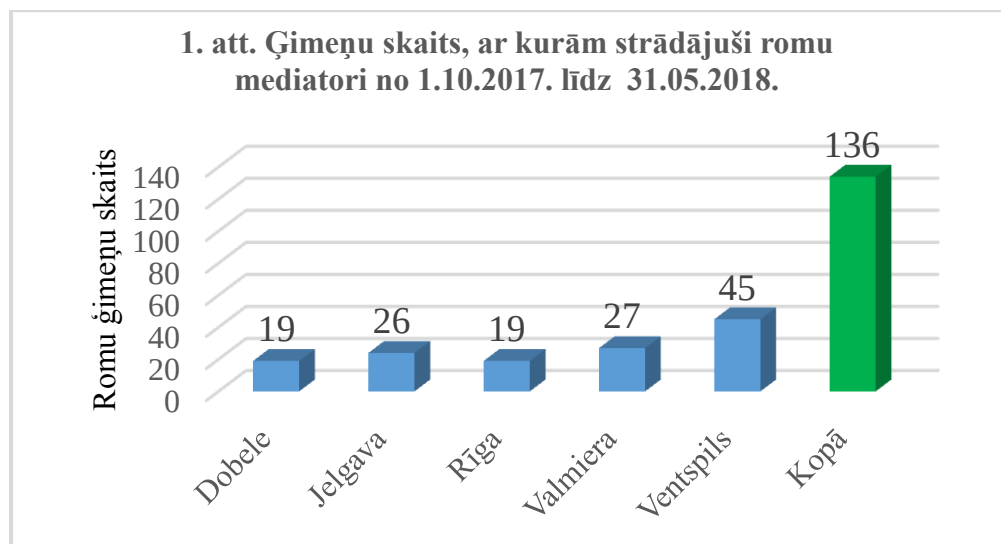

Šis projekts ir līdzfinansēts Eiropas Savienības programmas „Tiesības, vienlīdzība un pilsonība” ietvaros

Šis materiāls ir sagatavots projekta „Latvijas romu platforma II: dialogs, līdzdalība un savstarpējā mācīšanās” ietvaros” (līgums nr.763963-NRP2-LV) ar Eiropas Savienības programmas „Tiesības, vienlīdzība un pilsonība 2014 – 2020” finansiālo atbalstu. Par pasākuma saturu atbild Kultūras ministrija un tajā nav atspoguļots Eiropas Komisijas viedoklis

Pieci apmācīti romu mediatori (Dobelē – Agnese Meļķe, Jelgavas pilsētā – Ināra Kozlovska, Rīgā – Marta Paņko, Valmierā – Vija Korenovska, Ventspilī – Malda Avramenko) savus darba pienākumus veica no 2017. gada 1.oktobra līdz 2018. gada 31. maijam.

Apkopojot romu ikmēneša atskaites par paveikto, romu mediatori minējuši 136 romu ģimenes, ar kurām ir tikušies un palīdzējuši risināt dažādus jautājumus (1.attēls), pie kam ir bijis nepieciešams atšķirīgs atbalsts vairākiem vienas ģimenes locekļiem dažādās jomās.

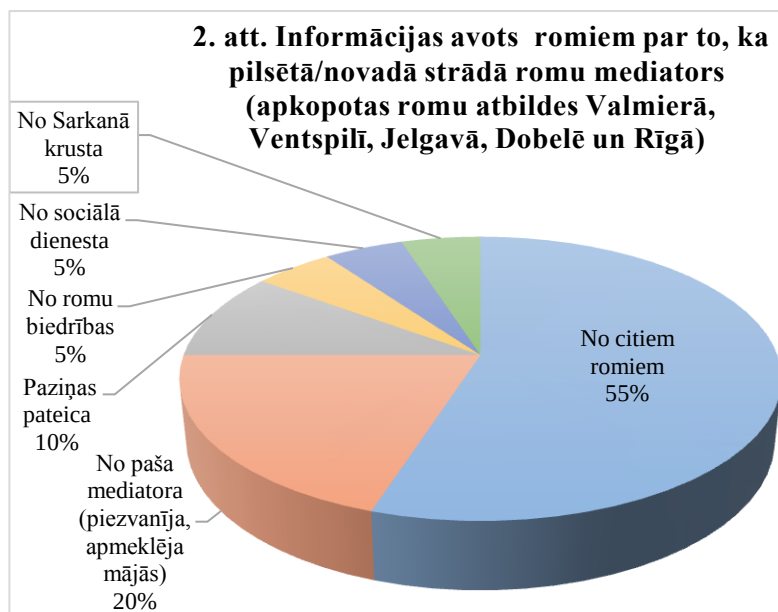

Romu mediatora darba novērtēšanai tika organizētas klātienes tikšanās un intervijas ar četriem romu pārstāvjiem katrā pilsētā (intervijai tika izmantoti aptaujas anketas romiem jautājumi – skatīt dokumentu 1.2.3. ANKETA PAŠVALDĪBAS DARBINIEKIEM) . Pašvaldību darbinieki sadarbības un romu mediatora darba rezultātu izvērtēšanai tika aicināti aizpildīt aptaujas anketas - piecas katrā pašvaldībā (skatīt dokumentu 1.2.3.ANKETA ROMU ĢIMENĒM_SK).

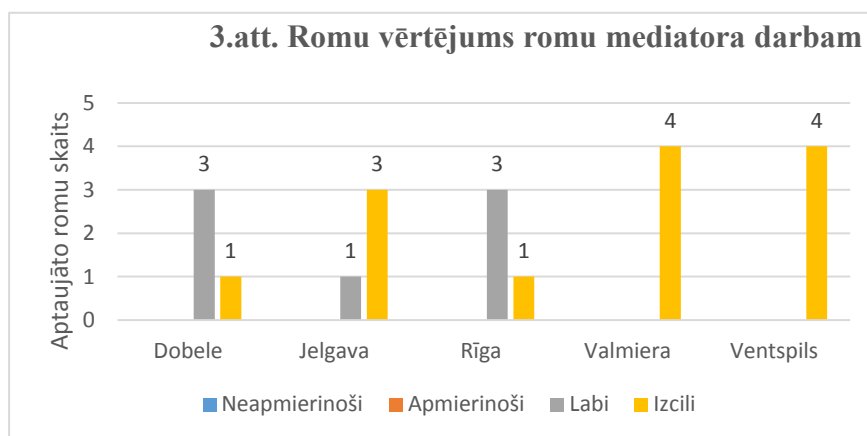

Romu mediatoru darba vērtējuma, ko sniedza romi, rezultāti.

Lai apzinātu, kā turpmāk efektīvāk informēt romus par to, ka pilsētā/novadā darbojas romu mediators, tika uzdots jautājums *par informācijas avotiem, no kuriem romi uzzināja par romu mediatora pieejamību* (2.attēls). Kā galveno informācijas avotu vairāk nekā puse aptaujāto norādīja citus romus, “romu pastu”, daļai romu mediators piezvanījis pats, pastāstot par sevi un iespējamo atbalstu, daži ieguvuši informāciju no paziņām, vienādam aptaujāto skaitam (5%) informāciju snieguši Sarkanā Krusta organizācijas, sociālā dienesta un romu biedrības darbinieki.

Visu romu mediatoru darbu visās pilsētās romi novērtēja pozitīvi – ar vērtējumiem “labi” un “izcili” (3.attēls) Tas, protams, ir subjektīvs vērtējums, jo nekādi kritēriji katram vērtējumam netika doti, taču neapmierinātība ar romu mediatora darbu intervijās, līdz ar to anketās, netika izteikti.

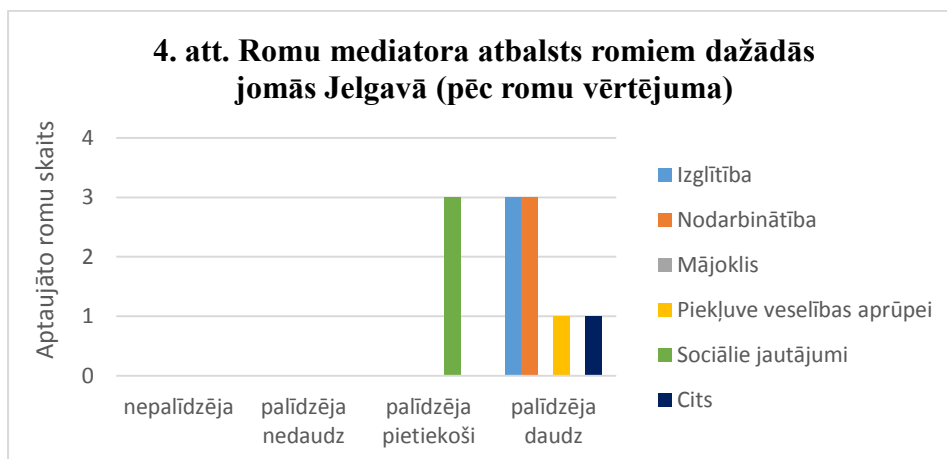
Jelgavā romi kā lielāko atbalstu novērtēja izglītības un mājokļa jautājumu risināšanu – trim no četriem aptaujātajiem romu mediators, Ināra Kozlovska, bija palīdzējusi šajā jomā, pa vienam nosauca arī piekļuves jautājumus veselības aprūpei – “noskaidroja, ka var vīram kā 1.

grupas invalīdam kļūt par asistentu” un iesaistīšanu projektā “Proti un dari!”, kas attēlā apzīmēts ar “cits”.

“Mediators nokārtoja, ka varu bez maksas iet uz trenāžieru zāli.”

“Viss, ko prasi, ir izdarīts. Un atsaucība ir uzreiz. Ja kas nav skaidrs, ir problēma, var piezvanīt”, tā romi raksturo Ināras darbu.

Kā pietiekoša palīdzība tika novērtēta arī palīdzība sociālo jautājumu risināšanā (4.attēls)

Kā svarīgākos romu mediators paveiktos darbus Jelgavā romi min to, ka:

- bērni apmeklē skolu; bez romu mediators un skolotāja palīga bērni tik cītīgi uz skolu neietu;
- strādā ar cilvēkiem, kuriem vajadzīga palīdzība, darbs;
- piedāvā neformālos izglītības pasākumus un noderīgas brīvā laika pavadīšanas iespējas – koncertus, izrādes, lekcijas, pasākumus bērniem, piemēram, Ziemassvētku pasākumu;
- palīdz krīzes situācijās;
- iesaista dažādos atbalsta projektos, piemēram, ”Proti un dari”;
- informē par darba vakanču gadatirgu;
- izplata informāciju par aktualitātēm;
- informē par iespējām, ko bērni var darīt brīvajā laikā.

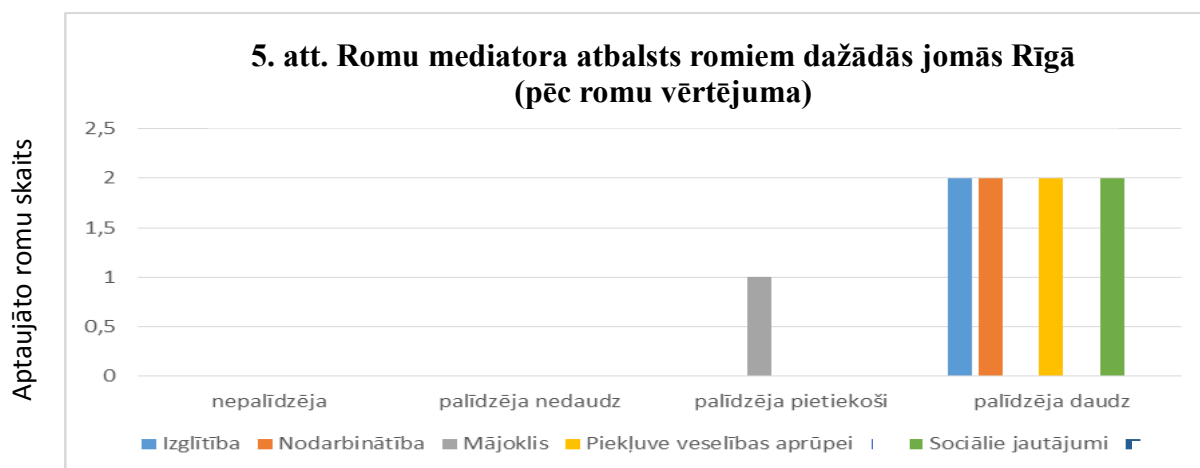

Kā problēmu, kuras risināšanai romu mediators varētu pievērsties vairāk, tiek minēta analfabētisma problēma.

Romu ieteikumi turpmākajam romu mediatora darbam Jelgavā:

- jāturpina tādā pašā garā; maziem solīšiem uz priekšu!
- varbūt vairāk taisīt pasākumus kopā ar Pilsētas domes Sabiedrības integrācijas pārvaldi, lai cilvēki sanāc kopā, aprunājas, risina problēmas;
- romu mediators palīdz cilvēkiem, un vajadzētu šo praksi attīstīt arī turpmāk. Tas ir liels atbalsts romu ģimenēm.

Romu mediators Martas Paņko darbu Rīgā romi novērtējuši kā veiksmīgu, neskatoties uz mediatores grūtībām tiešas komunikācijas un sadarbības veidošanai ar Rīgas pilsētas Sociālo dienestu. Aptaujātie romi par Martu: „*Godīga, atbildīga, labi spēj darīt savu darbu. Noskaidro un izstāsta to, ko gribi zināt. Marta palīdz tur, kur domājām, ka neko nevar darīt.*”

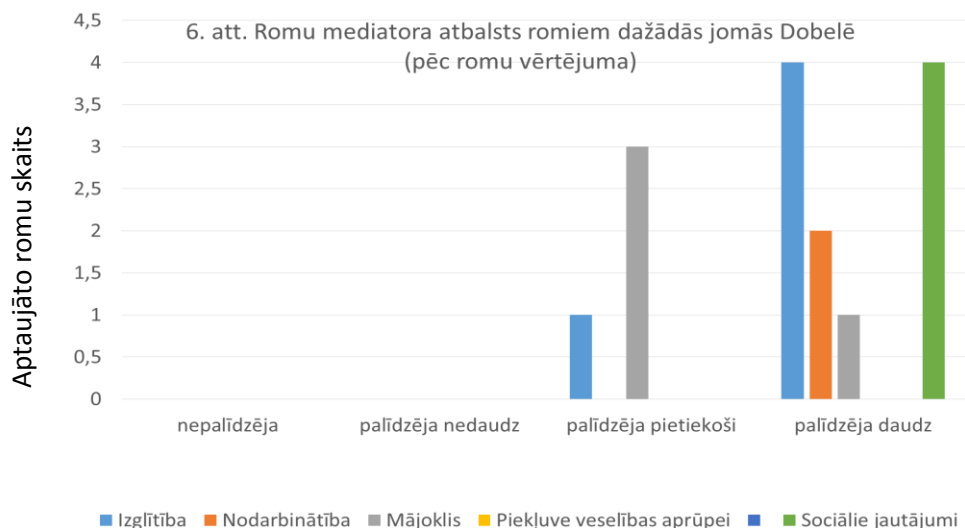

Atbalstu no romu mediators romi saņēmuši un to novērtējuši kā lielu palīdzību nodarbinātības jautājumos – „*palīdz noskaidrot, kādas ir darba vakances, kādus dokumentus vajag, kā runāt, ko stāstīt darba pārrunās*”, izglītības, sociālo jautājumu un veselības aprūpes jomās – arī “*palīdzēja sakārtot invaliditātes dokumentus*”. Palīdzība mājokļa jautājumu risināšanā novērtēta kā pietiekoša (5.attēls)

Kā galvenais Martas veikums tiek minēta palīdzības sniegšana un spēja saprast to problemātisku situāciju, kādā cilvēki ir konkrētā brīdī; māca uz klausīt romus un veicināt romu bērni iešanu skolā. Ieteikums romu mediatoram no romiem – izvēlēties stingrāku komunikāciju ar romiem, ievērojot distanci ar romu klientiem.

Dobeles romu mediators Agneses Melķes darbs no romu skatupunkta visaugstāk tiek vērtēts izglītības un sociālo jautājumu jomā, taču tiek minēti arī nodarbinātības un mājokļa jautājumi (6.attēls)

Agneses svarīgākie paveiktie darbi - palīdzība nokārtot dokumentus, uzrakstīt CV, motivācijas vēstuli, reģistrēties pie ģimenes ārsta, nokārtot dokumentus trūcīgā statusa saņemšanai. Svarīga ir palīdzība dzīvokļa jautājumā, informācija par humāno palīdzību.

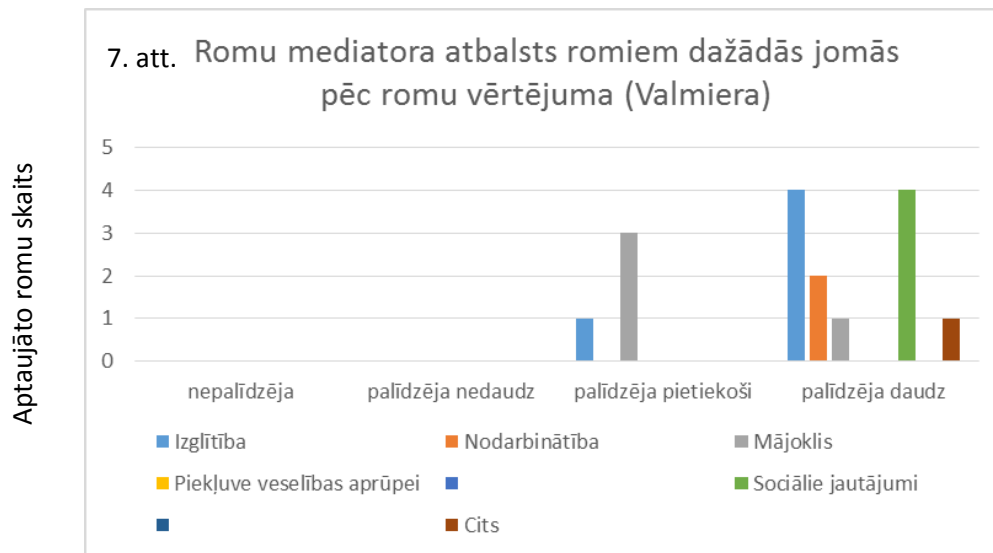

Komentāri no romiem: *“Mediators mums vajadzīgs arī urpmāk, ar viņa palīdzību mēs varam tikt galā ar tām lietām, kas sagādā mums grūtības. Kā nē nebiju iepazinusi Agnesi, likās, ka tas viss nav vajadzīgs, bet tagad domāju savādāk.”*

Ieteikums romu mediatoram Agnesei no romu ģimeņu puses – izdarīt solīto un vairāk iesaistīt romu jauniešus Eiropas Sociālā fonda projektos, piemēram, atbalsta projektā “Proti un dari!”

Romu mediatoras Vijas Korenovskas darba vērtējumā Valmierā (7.attēls) romi visaugstāk vērtēja izglītības un sociālo jautājumu risināšanu, kā arī atbalstu veselības aprūpes piekļuvei, darba meklējumos – *“iedrošināja iet pieteikties darbā, teica, ka es varu”* (no romu aptaujas anketām) un mājokļu nodrošināšanā. Vijai starp romiem ir autoritāte, viņa ieklausās, kad Vija pamāca ne tikai kā mediators, bet arī ikdienišķas saimnieciskas lietas – kā dzīvot, bērnus audzināt, ēst gatavot.

Kā svarīgāko Vijas Korenovskas veikumu aptaujātie romi Valmierā minēja, ka ir saņēmuši palīdzību nokārtot dokumentus sociālajiem pabalstiem, atbalstu romu bērnu izglītības jomā, daudzbērnu ģimenes mājokļa jautājumos; viņi uzsver, ka:

“Vija paplašina romu saprašanas līmeni, neatstāj mūs bez ievērības, vienkārši izstāsta, kas ir kas, izskaidro, nāk līdzī kaut ko nokārtot, parāda, kur jāiet”.

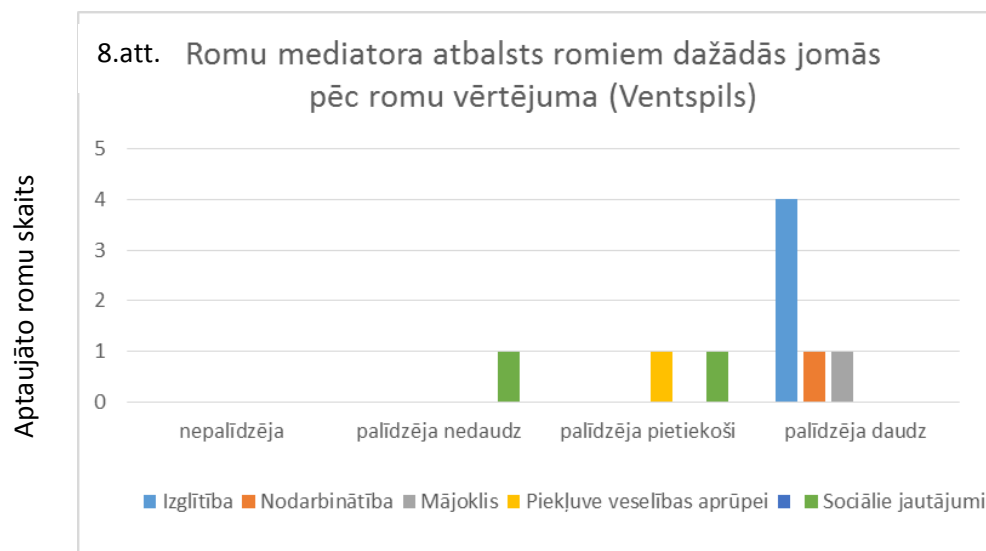
„Vija dara visu, kas ir viņas spēkos. Pašiem vairāk jāiet pretim mediatoram. Bez mediatora nekas nebūs, vajag vienu, kas vada, dara.”

„Romu mediators vajadzīgs arī turpmāk. Vajag zinošu, dvēseles bagātu cilvēku. Vija tāda ir.”

„Nekad neatsaka, ja ir vajadzīga palīdzība.”

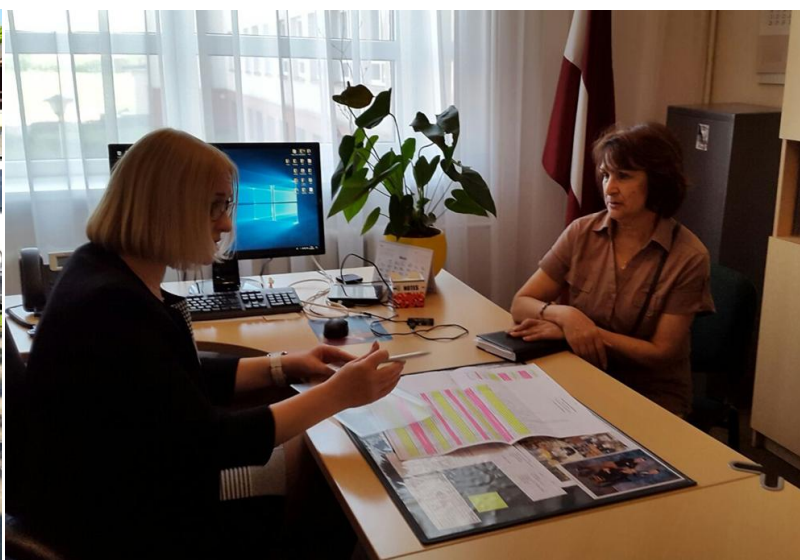

Romu mediators Ventspilī Malda Avramenko pēc romu vērtējuma (8.attēls) visvairāk ir palīdzējusi izglītības jautājumos *“uzlaboja attiecības starp klases biedriem un viņu vecākiem, panāca to, ka visi mani bērni mācās, dabūja atpakaļ Latvijas skolās abus bērnus”*, nodarbinātības – *“palīdzēja iekārtoties darbā”* un mājokļa jautājumos – *“Sniedza padomu, kā dabūt atbalstu dzīvokļa remontam – ielikt logus”*. Kā pietiekošu palīdzību romi novērtē piekļuves veselības aprūpei nodrošināšanu, atbalstu sociālo jautājumu kārtošanā.

Uz jautājumu *“Ko romu mediators varēja veikt labāk/darīt vairāk?”*, tika saņemtas romu šādas atbildes:

- Organizēt vasaras nometnes bērniem.
- Attīstīt izglītību veicinošus pasākumus pieaugušajiem.

Romu pārstāvju komentāri par Maldas darbu:

„Ar Maldu ir droši, Malda savādāk runā. Man brīžam ir bail, tad zvanu Maldai. Es jau neuzņemtos to darbu, ko Malda dara. Esmu pateicīga. Mums jau tās emocijas. Izbļautāties un viss. Malda mūs māca, kā runāt, kā uzvesties.”

„Skaidro likumus, kur vērsties kādā jautājumā.”

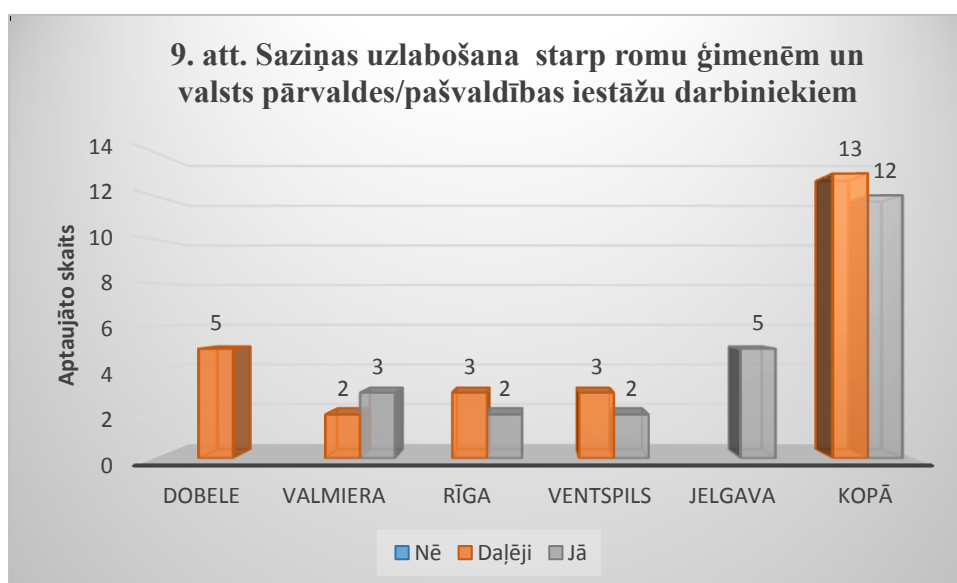
„Es gribētu, lai Malda vēl strādā. Mūsu tautai būs labāk, ja būs Malda. Mūsu tautai tas ir vajadzīgs. Ļoti daudz kas iet uz priekšu – ne tikai bērniem, bet visiem.”

„Ne jau visi tā par romiem rūpējas. Visi romi griežas pie viņas.”

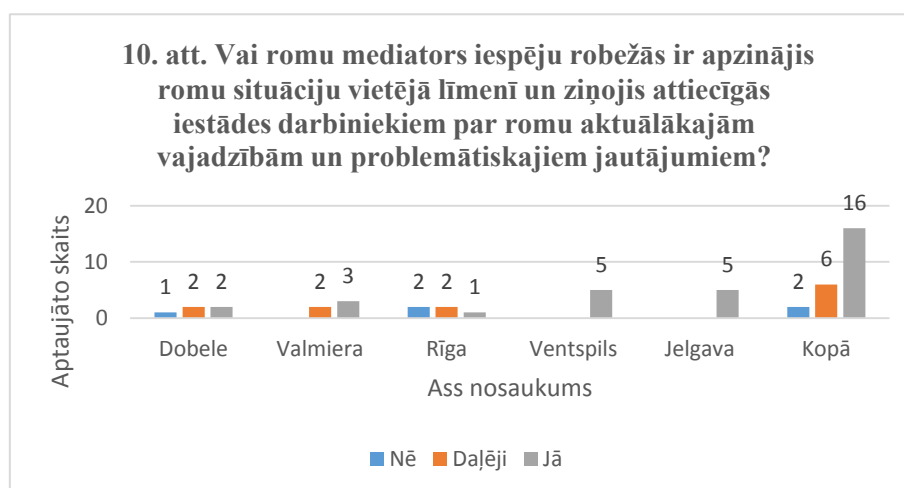
„Bez pašu romu pretimnākšanas neko nevar darīt. Visi gaida, kad Malda pienesīs klāt. Katrs pats kaut ko var, ja grib.”

Romu mediatoru darba vērtējuma, ko sniedza pašvaldības darbinieki, rezultāti.

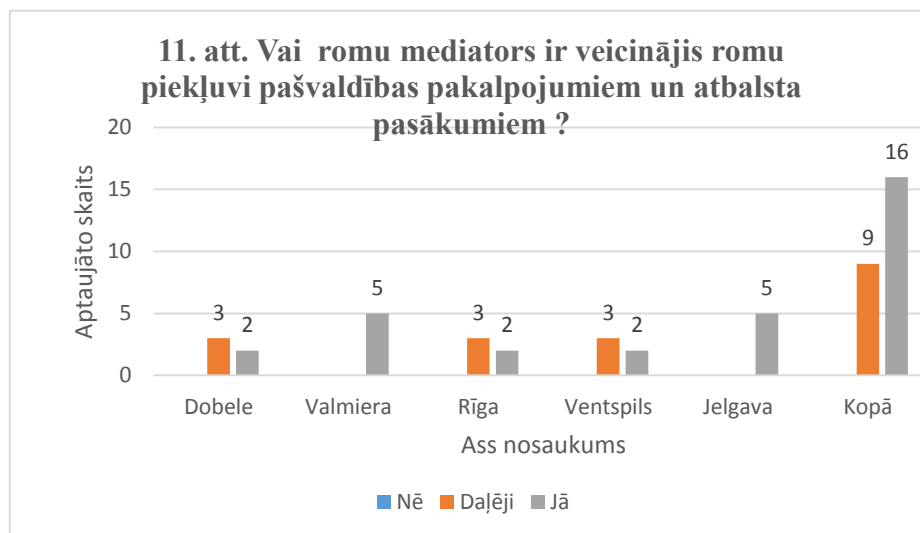
No pašvaldības darbiniekiem tika saņemtas 25 anketas (pa piecām no katras pilsētas, kurās projekta laikā strādā mediatori). Anketas aizpildīja, galvenokārt, to jomu speciālisti, kurās romu mediators strādā visintensīvāk. Līdz ar to vairāk nekā puse anketu tika saņemtas no izglītības jomas darbiniekiem, ir pārstāvēti sociālās jomas un bāriņtiesas darbinieki, darba ar jauniešiem, preventīvā darba ar nepilngadīgajiem likumpārkāpējiem organizatori, domes deputāti, projekta „Proti un Dari” koordinatori, pašvaldības policijas darbinieki.

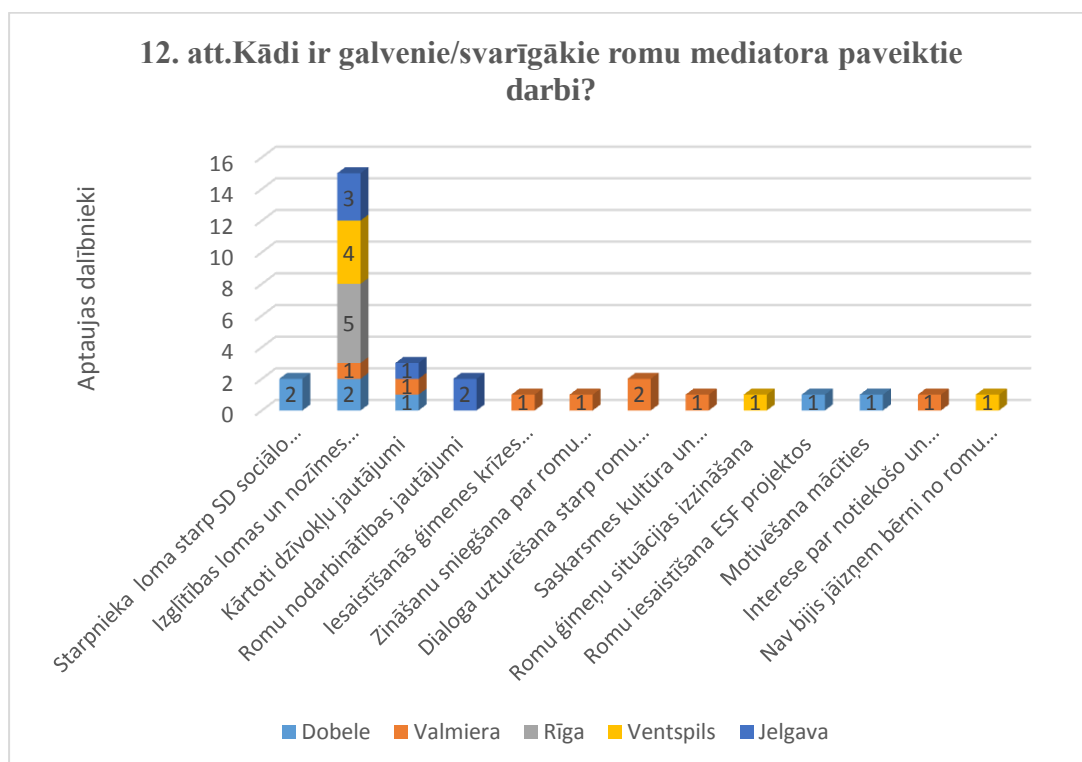
Uz jautājumu par romu mediatora darba novērtējumu saziņas uzlabošanas jomā starp romu ģimenēm un valsts pārvaldes/pašvaldības iestāžu darbiniekiem (9.attēls), **visi aptaujas dalībnieki atbildējuši pozitīvi, 13 no viņiem to novērtē ar “daļēju”, 12 uzskata, ka šo uzdevumi romu mediatori ir veikuši.** Vispozitīvāk to novērtē Jelgavā, vairāk saziņas uzlabošanai jāiegulda Dobelē.

Romu situāciju pietiekami ir izzinājuši un informējuši par romu vajadzībām romu mediatori Ventspilī un Jelgavā. Dobelē un Rīgā šis darbs ir veikts mazākā mērā (10.attēls).

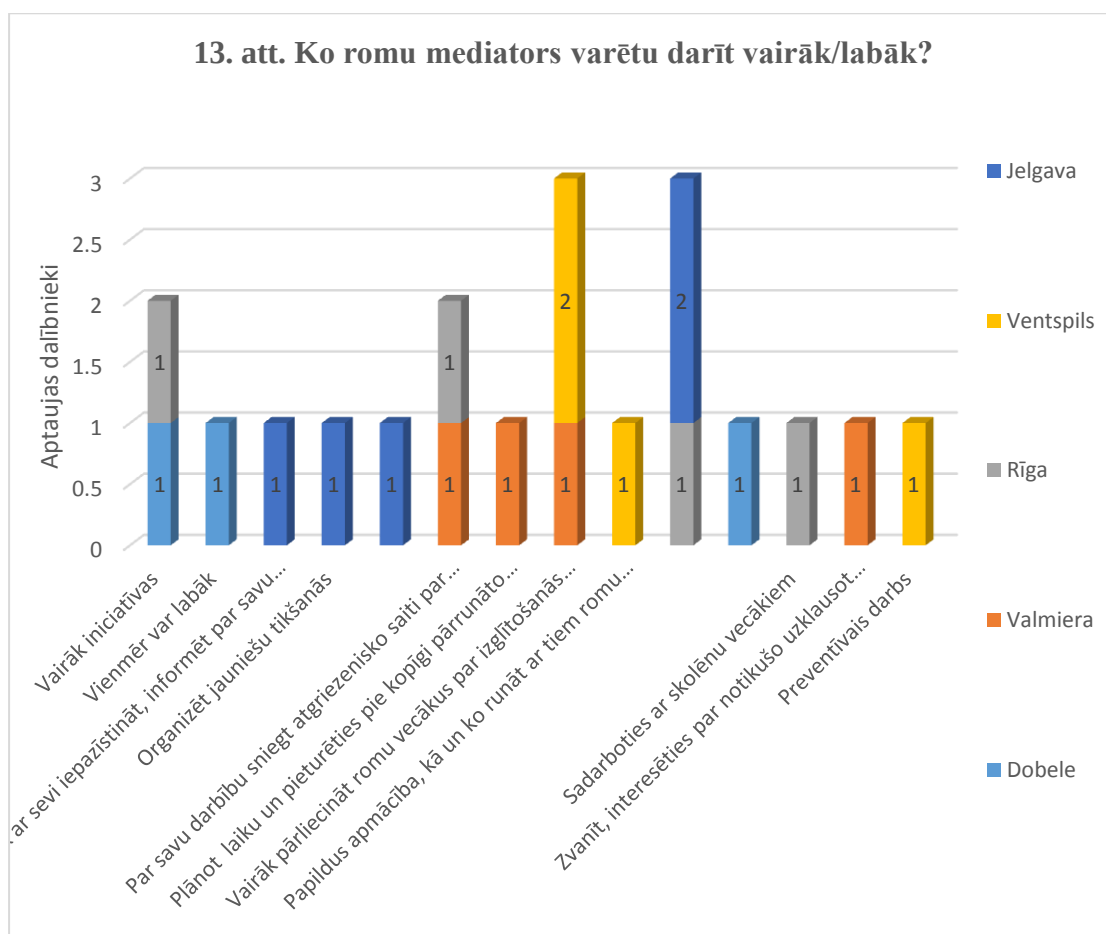
Jelgavas un Valmieras romu mediators darbs ir novērtēts kā ļoti rezultatīvs, kur viņa darbs veicinājis romu piekļuvi dažādiem pakalpojumiem un atbalsta pasākumiem (11.attēls) Dobelē, Rīgā un Ventspilī tas novērtēts vairāk kā daļēji rezultatīvs, nekā apstiprinošs. Noliedzošu vērtējumu nav nevienā romu mediators darbības vietā.

Par svarīgāko romu mediators veikumu pašvaldību darbinieki visās piecās pašvaldībās atzīst izglītības lomas un nozīmes stiprināšanu:

- Dobelē, Jelgavā un Valmierā dzīvokļu jautājumus,
- Valmierā – dialoga uzturēšanu starp pašvaldību un romu kopienu,
- Jelgavā – romu nodarbinātības jautājumu risināšanu,
- Dobelē – starpnieka lomas veikšanu starp sociālā dienesta darbiniekiem un romiem (12.attēls).

Pieminēti jautājumi par zināšanu sniegšanu par romu kultūru un tradīcijām, kas veicina romu ģimenes situācijas risināšanu, iesaistīšanās ģimenes krīzes situāciju risināšanā, dialoga uzturēšana starp romu kopienas un pašvaldības iestādēm, romu ģimeņu situācijas izzināšana, romu iesaistīšana ESF projektos, motivēšana mācīties, interese par notiekošo un iesaistīšanās sarunā. Kā pozitīvs jāmin fakts, ka nav bijis jāizņem bērni no romu ģimenēm.

Uz jautājumu “*Ko romu mediators var darīt vairāk vai labāk?*” (13.attēls) Ventspils un Valmieras pašvaldības darbinieki savās anketās rekomendē vairāk runāt ar romu vecākiem un pārliecināt viņus par izglītības nozīmi, Jelgavas un Rīgas aptaujātie pašvaldības darbinieki – vairāk pievērst uzmanību darba meklējumiem un iekārtošanos darbā saistītiem jautājumiem un ar mājokļa/dzīvokļa nodrošinājumu un uzturēšanu saistītiem jautājumiem. Rīgā un Valmierā pašvaldībā gribētu zināt par paveikto, tāpēc sagaida regulāras atgriezeniskās saites sniegšanu pašvaldībā, Rīgā un Dobelē sagaida vairāk iniciatīvas no romu mediatoriem pašiem.

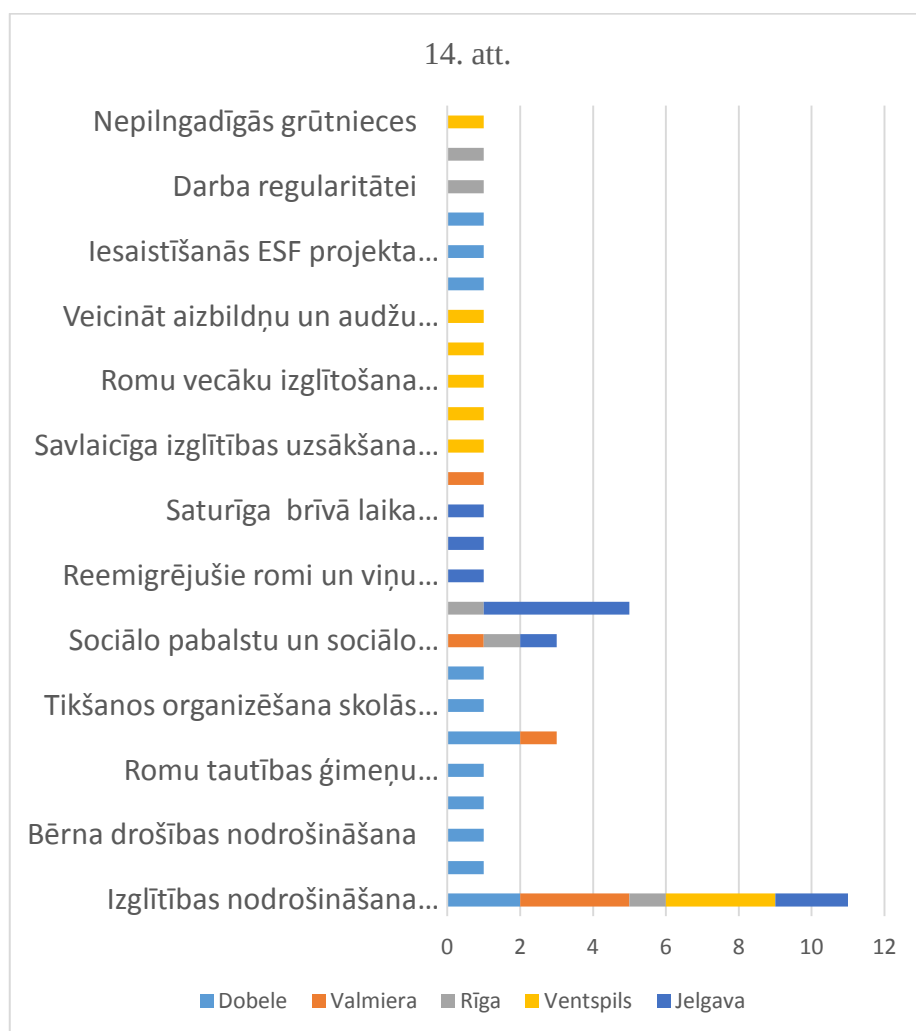
Pašvaldību darbinieki gribētu redzēt veselu rindu aktivitāšu, kas līdz šim nebija ietverts romu mediatoru darba plānos, t.i. – organizēt jauniešu tikšanās, saturīgu brīvā laika pavadīšanu,

ārpusstundu aktivitātes un interešu izglītību romu jauniešiem, sniegt un popularizēt informāciju par sevi plašākam vietējās sabiedrības lokam, iepazīstināt, informēt par savu darba procesu.

Anketās īpaši akcentēti tika ieteikumi, kas skar romu mediatora sadarbību ar dažādu institūciju darbiniekiem, vadītājiem, aicinot romu mediatorus savstarpējā komunikācijā vienoties par veicamajiem uzdevumiem un rezultātiem, plānot laiku un pieturēties pie kopīgi pārrunāto un izvirzīto uzdevumu veikšanas. Problēmu gadījumos censties uzzināt un ņemt vērā vairāku konfliktā iesaistīto pušu viedokli, zvanīt, interesēties par notikušo, uzklausot, piemēram, skolas vidē notikuša konflikta visas puses – skolotājus, klasesbiedrus, sadarboties ar skolēnu vecākiem.

Romu mediatora darbs **romu informēšanai un iesaistīšanai Eiropas Sociālā fonda atbalsta aktivitātēs** tikai Jelgavā ir noritējis veiksmīgi, pārējās pilsētas darbs šajā jomā ir jāaktivizē.

Kādi jautājumi mediatoram būtu jāpatur redzeslokā turpmāk?

Arī turpmākajā darbā pašvaldību darbinieki uzskata par svarīgu turpināt tos darbus, ko ir iesākuši romu mediatori (14.attēls):

- izglītības nodrošināšanu bērniem, lai visi bērni, kuri ir sasnieguši obligāto skolas vecumu – piecus gadus - mācītos (šis uzdevums tika minēts visu piecu pašvaldību anketās),
- sociālo pabalstu un sociālo pakalpojumu pieejamības veicināšanu, (Rīgā, Valmierā, Jelgavā),
- nodarbinātības jautājumu risināšanu (Rīgā, Jelgavā),
- turpināt labi iesākto (Dobele, Valmiera).

Dobelē romu mediatora redzeslokā, pēc pašvaldības darbinieku domām, būtu jāiekļauj palīdzība gadījumos, kad romiem ir problēmas ar psihotropo vielu lietošanu, bērna drošības nodrošināšanas, bērna aprūpes jautājumi romu ģimenēs, romu tautības ģimeņu deklarēšanās dzīves vietā, tikšanos organizēšana skolās ar izglītību ieguvušiem romiem mācību motivēšanai, projektu pieteikšanu pašvaldībā, kuros iesaistīt romus, jauniešu sociālās iekļaušanas jautājumus, iesaistīšanos ESF projektu finansētajās aktivitātēs, romu iekārtošanu darbā arī turpmāk.

Valmierā arī turpmāk no romu mediatora sagaida atsevišķu sasāpējušu romu ģimeņu problēmu risināšanu.

Rīgā vairāk uzmanības romu mediatoram jāvelta darba regularitātei un aktīvākai darbībai.

Pašvaldības darbinieku vēlējums romu mediatoram **Ventspilī** - veicināt aizbildņu un audžu ģimeņu kustību romu kopienā, turpināt risināt problēmu ar skolēniem – pāraudziem, aktuāli ir arī tādi jautājumi kā savlaicīga izglītības uzsākšana no 5 gadu vecuma, likumu un noteikumu skaidrošana romiem, vecāku izglītošana dažādos jautājumos romu ģimenēs, kā arī nepilngadīgās grūtnieces un jaunās māmiņas.

Jelgavā romu mediatora turpmākā darba aktualitātes pašvaldības darbinieki sadedz reemigrējušo romu un viņu ģimeņu problēmu risināšanā, romu motivēšanā profesija apguvei, saturīga brīvā laika pavadīšanā romu jauniešiem.

Pašvaldības darbinieku komentāri, vērtējumi par romu mediatora darbu.

„Uzskatu , ka romu mediators ir ļoti nepieciešams, tas veicina un maina sabiedrības uzskatus par romiem, saliedē tautību, rada uzticēšanos un motivāciju mainīt situāciju savās ģimenēs.”

„Nepieciešams atbalsts romu sievietēm pēc 30 gadu vecuma, jo viņām trūkst iespēju un zināšanu.”

„Mani apmierina uzsāktā sadarbība ar romu mediatoru.”

„Ir jāpievērš uzmanība darbam ar romas diasporu, izglītības un audzināšanas jautājumos, kura dot pozitīvus rezultātus, savstarpējās uzticības atmosfēras rezultāta radīšanai.”

„Ir pagājis salīdzinoši neilgs laiks, kopš mediators, uzsāka savu darbību pašvaldībā, tāpēc nevaram gaidīt grandiozus rezultātus. Priecājamies par katru pozitīvo soli, kas sperts romu integrācijas jomā”

„Romu mediatora darbība ir atbalstāma un īstenojama arī turpmāk, tikai Rīgā romu mediatoru skaits būtu vismaz jātrīskāršo.”

„Būtu jauki, ka mediators palīdzētu romu tautības bērniem veiksmīgi iekļauties citu bērnu vidū, nevis uzsvērt, ka šie bērni ir atstumtie un tie, kuriem visi vēlas nodarīt pāri. Visiem bērniem noteikumi ir vienādi un tikai tāpēc, ka romu tautība, atlaides nevarētu būt.”

„Iespējams, ņemot vērā romu salīdzinoši lielo skaitu Ventspilī, būtu nepieciešams vēl viens mediators, tā kā jākoordinē gan no jauna identificētās problēmas, gan jāstrādā ar gadu desmitos ielaistām un samilzušām problēmām.”

Apkopojot gan romu, gan pašvaldības darbinieku aptaujas rezultātus, galvenie secinājumi:

- romu mediatoru darbs ir bijis rezultatīvs, gan romi, gan pašvaldību darbinieki to novērtē pozitīvi;
- romu mediatori ir atsaucīgi, iesaistās ļoti dažādu jautājumu risināšanā;
- atsevišķu pašvaldības darbinieku anketās identificētas tendences sagaidīt no romu mediatora jebkuras ar romiem saistītas problēmas risināšanu. Romu mediatoru darba vadlīnijas nosaka, ka romu mediators ir atbildīgs par informācijas nodošanu, bet nevar būt atbildīgs par visu problēmu pozitīvu atrisinājumu;
- romi, kuri piedalījās aptaujā, apzinās, ka romu mediatoram nav jādara viņa vietā, svarīgi būtu, lai šī izpratne veidotos visiem romiem, ar kuriem strādā romu mediators;
- romu mediatoru darbs ir bijis rezultatīvs un iesāktais jāturpina.

Romu mediatoru mentore, eksperte

Sandra Kraukle